

Η «γλώσσα» της μόδας

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

«Τι είναι η μόδα τελικά;» έγραφε ο Όσκαρ Ουάιλντ. "Συνήθως είναι μια μορφή ασχήμιας τόσο ανυπόφορη που πρέπει να την αλλάζουμε κάθε έξι μήνες". Πράγματι, η μόδα, ως συστατικό στοιχείο της νεωτερικότητας, συνδέθηκε με τη συνεχή καινοτομία, την καταστροφή του παλαιού και τη δημιουργία του καινούργιου. Βασικό χαρακτηριστικό της μόδας είναι να επιβάλλει ως νέο κανόνα ότι μέχρι χθες ήταν η εξαίρεση και να το εγκαταλείπει και πάλι όταν γίνει κοινός τόπος, κτήμα των πολλών. Συνδέεται συνεπώς με την αλλαγή, το καινούργιο και την εφευρετικότητα. Εν τούτοις, στην πραγματικότητα η μόδα δεν εισάγει ποτέ κάτι που είναι ουσιαστικά καινούργιο γιατί η αληθινή καινοτομία δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή και να απορροφηθεί γρήγορα στην πολιτισμική καθημερινότητα. Συχνές είναι αντίθετα οι αναφορές στο παρελθόν σε μόδες που εμφανίζονται ως καινοτόμες ή σε μετασχηματισμούς που είναι ήδη ορατοί σε άλλα πεδία.

Ως δυτικό «προϊόν», η μόδα ακολουθεί τις εξελίξεις της εκβιομηχάνισης και του καταναλωτισμού και μπορεί να θεωρηθεί ως ένα φαινόμενο με **παγκόσμιες** διαστάσεις που προωθεί την πολιτισμική **ομογενοποίηση**. Ταυτόχρονα, **ωστόσο**, στο ίδιο πλαίσιο της νεωτερικότητας η μόδα ταυτίζεται με την προώθηση της ατομικότητας μέσω της διάκρισης. Συνεπώς, με έναν αντιφατικό τρόπο, η διαφοροποίηση μέσω της μόδας, που στηρίζει την ανάπτυξη της ατομικότητας, ακολουθείται από τον μιμητισμό προς τον «κανόνα» και την ομοιομορφία που ορίζει η εκάστοτε μόδα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των τζινς τα οποία συνδυάζουν και τις δύο όψεις: είναι τόσο ένα «λαϊκό» ένδυμα όσο και ένα «εξαιρετικό». Τα τζινς επιβεβαιώνουν εξάλλου την πολιτισμική σημασία της μόδας στον σύγχρονο κόσμο εφόσον - στενά **συνδεδεμένα** με την αμερικανική πολιτισμική ηγεμονία - έφθασαν να συμβολίζουν **ουσιώδη** στοιχεία του δυτικού καπιταλισμού, όπως ο ελεύθερος χρόνος, η άνεση, η κοινωνικότητα.

Η σύνδεση μόδας και ατομικισμού έχει ως συνέπεια η μόδα αφενός να θεωρείται ένα μέσο αυτοέκφρασης και αναπαράστασης του εγώ και αφετέρου να ικανοποιεί ατομικές επιθυμίες. Ως προς την πρώτη λειτουργία της μόδας, δηλαδή τη μόδα ως «καθρέφτη του εαυτού», πολλοί αναλυτές, έχουν εισηγηθεί μια σημειολογική ανάλυση του ενδύματος ή της «γλώσσας των ρούχων». Η προσέγγιση αυτή θεωρεί πως με αυτή την «οπτική γλώσσα» μπορούν να αποκαλυφθούν αρκετά πράγματα. Στοιχεία όπως το χρώμα, το ύφασμα, η γραμμή κ.λπ. του ενδύματος ενσωματώνουν στο ένδυμα τις βασικές πολιτισμικές διακρίσεις του κοινωνικού φύλου, της ηλικίας, της κοινωνικής θέσης, της εθνικότητας. Καί πριν εξάλλου από την προσέγγιση αυτή του ενδύματος, η τεχνική της ανάγνωσης της πολιτικής θέσης ή της ηθικής ενός ατόμου βάσει του τρόπου που ντύνεται, ήταν ευρύτατα διαδεδομένη στην ιστορία του γυναικείου κινήματος.

Εντούτοις, παρ' όλο που το ένδυμα μπορεί να προσφέρει πληροφορίες για τη συμπεριφορά, παρ' όλο που γίνεται, επίσης, ένα είδος πολιτισμικής έκφρασης εξωτερικεύοντας τον εσωτερικό κόσμο, και παρά την αναντίρρητη σύνδεση μόδας και κοινωνικής τάξης, η «ανάγνυσή» του γίνεται εξαιρετικά δύσκολη γιατί οι μόδες έχουν ασταθή και αμφίσημα νοήματα, όπου η επιθυμία, η ευχαρίστηση και η φαντασία μπορούν να παίζουν έναν εξίσου σημαντικό ρόλο. Συχνά, εξάλλου, το ένδυμα χρησιμοποιείται όχι για να προβάλλει αλλά για να συσκοτίσει την κοινωνική θέση ενός ατόμου ή, επίσης, για να εκφράσει επιθυμίες και προσδοκίες χωρίς να εξασφαλίζει την ικανοποίησή τους. Τέλος, σύμφωνα με τον Μ. Φουκό, χρησιμοποιήθηκε στη διαδικασία «πειθαρχησης» και «χειραγώγησης» του σώματος, κυρίως μέσω της στολής (στρατιωτικής και επαγγελματικής) και της γενικής «κανονικοποίησης» της ενδυμασίας για ειδικές περιπτώσεις, όπως γάμοι, κηδείες και άλλες τελετές.

(Χριστίνα Κουλούρη, Πηγή: Το Βήμα)

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο.

2. α) Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε την ένδειξη **ΣΩΣΤΟ** ή **ΛΑΘΟΣ** σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

- Χαρακτηριστικό γνώρισμα της μόδας είναι η ευμεταβλητότητα.

- Η μόδα διαμορφώνει την πολιτιστική ιδιαιτερότητα των λαών

- Η μόδα καταδεικνύει την ταξική θέση ενός ατόμου.

- Ορισμένοι ακολουθούν την μόδα, για να αποκρύψουν την κοινωνική τους θέση.

β) «Συχνά το ένδυμα χρησιμοποιείται από ένα άτομο όχι για να προβάλλει, αλλά για να συσκοτίσει την κοινωνική του θέση». Να μετατρέψετε τη σύνταξη σε ενεργητική. Πότε χρησιμοποιείται η ενεργητική σύνταξη;

3. «Η ενδυματολογική εμφάνιση σχετίζεται συχνά με την επαγγελματική ιδιότητα του ατόμου». Χρησιμοποιώντας τη φράση αυτή ως θεματική πρόταση, να γράψετε μια παράγραφο με παραδείγματα 100-120 λέξεων.

4. α) Πώς υλοποιείται η συνοχή μεταξύ των περιόδων της πρώτης παραγράφου του κειμένου; Τι δηλώνουν οι σχετικές διαθρωτικές λέξεις;

β) *καινοτομία, μετασχηματισμός*: με καθεμιά από τις λέξεις να σχηματίσετε από μια περίοδο λόγου που να αναδεικνύει το περιεχόμενό τους.

5. α) Να αντικαταστήσετε τις τονισμένες λέξεις της δεύτερης παραγράφου του κειμένου με άλλες συνώνυμές τους, χωρίς να αλλοιώνεται το περιεχόμενο.

β) Να ετυμολογήσετε τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: *ηγεμονία, συνέπεια, συσκοτίσει, προσδοκίες*.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Χαρακτηριστικό στοιχείο της αισθητικής της εποχής μας είναι η ενδυματολογική-ομοιομορφία, που προκαλεί το φαινόμενο της μαζοποίησης στον τρόπο της εξωτερικής εμφάνισης. Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι λόγοι/παράγοντες που οδηγούν στη σύγχρονη ενδυματολογική ομοιογένεια; (400 - 500 λέξεις)